

УДК 342.951(477)

Ірина Дмитрівна КАЗАНЧУК,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри адміністративної діяльності поліції факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ ДІЙ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ ВВЕДЕННІ РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ ТА В ЗОНІ НАДЗВИЧАЙНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Характерною особливістю українського сьогодення є наявність комплексного характеру загроз екологічній безпеці, що є важливою складовою національної безпеки України. Такий стан зумовлений великою кількістю внутрішніх чинників, серед яких, зокрема: складна екологічна ситуація у державі, неефективність державного контролю за раціональним використанням природних ресурсів. Звісно, що жодна країна світу, незважаючи на рівень свого соціально-економічного розвитку, не застрахована від виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру, які характеризуються непередбачуваністю. Це зумовлює перехід центральних та місцевих органів виконавчої влади до надзвичайних методів управління й особливого методу регулювання суспільних відносин у всіх галузях життя, підвищеною небезпекою для нормального функціонування держави, життя і здоров'я громадян. Тому реагування на наявні загрози екологічній безпеці країни має носити системний характер, здійснюватися за єдиним задумом та єдиним керівництвом із гнучким застосуванням усіх наявних сил і засобів.

В Україні у сфері забезпечення екологічної безпеки, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного характеру та надзвичайної екологічної ситуації, ефективна ліквідація їх наслідків є одним із пріоритетів у діяльності органів державної влади і насамперед, правоохоронних органів [1]. У разі введення надзвичайного стану та у зоні надзвичайної екологічної ситуації з підстав, передбачених законодавством, вживаються заходи, що передбачені Законами України «Про правовий режим надзвичайного стану» (2000 р.) та «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» (2000 р.).

В юридичній літературі надзвичайна ситуація розглядається як порушення нормальних умов життя і діяльності людей, спричинених аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, пожежею та іншою небезпечною подією, яка призвела (може призвести) до загибелі людей, або значних матеріальних втрат, істотному погіршенню стану навколишнього природного середовища [2, с. 21].

Сучасні реалії вимагають від органів системи МВС, зокрема, від Національної поліції України [3], Національної гвардії України [4] і Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) [5] суттєвих трансформаційних змін на основі сучасної правоохоронної цілісної системи взаємодії та координації дій, що вимагає відповідної законодавчої бази з тим, щоб забезпечити реалізацію стратегічних пріоритетів природоохоронної діяльності відповідно до міжнародних стандартів та національного законодавства.

Зауважимо, що порядок взаємодії Національної поліції України з Державною службою України з надзвичайних ситуацій та Національною гвардією України під час виконання спільних заходів із запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події визначається Інструкцією про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події, затвердженою наказом МВС України від 22 серпня 2016 року № 859. Така взаємодія здійснюється [6]:

1) на державному рівні між апаратом ДСНС, апаратом центрального органу управління Національної поліції України та головним органом військового управління Національної гвардії України;

2) на регіональному рівні між територіальними органами ДСНС, Національної поліції України та органами військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України;

3) на місцевому рівні між підрозділами ДСНС, відділами (відділеннями) в районах, містах, районах у містах Національної поліції України та військовими частинами Національної гвардії України.

Законодавством передбачені наступні форми взаємодії між вказаними правоохоронними органами: обмін інформацією про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж та небезпечних подій у різних регіонах країни; проведення спільних оперативних нарад Голови ДСНС або його заступників з Головою (заступниками) Національної поліції України та Командувачем Національної гвардії України, керівників територіальних органів ДСНС з керівниками територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів Національної поліції і оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України; здійснення спільних заходів за планами взаємодії органів управління та сил цивільного захисту в разі виникнення надзвичайної ситуації, що розробляються на регіональних і місцевих рівнях; проведення спільних навчань та тренувань; здійснення інших заходів, передбачених чинним законодавством.

Працівники правоохоронних органів, залучені до підтримання режиму надзвичайного стану, можуть бути задіяні також для:

забезпечення особливого порядку в'їзду і виїзду і обмеження свободи пересування по території, де запроваджено надзвичайний стан; для обмеження руху транспортних засобів і їх огляду; охорони об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та об'єктів народного господарства; для виконання заборони на проведення мітингів, вуличних походів і демонстрацій, а також інших масових заходів; запровадження комендантської години; обмеження окремих видів торгівлі (зброєю, спиртними напоями, отруйними, сильно діючими хімічними речовинами); тимчасового вилучення у громадян зареєстрованої вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів, а у підприємств, установ і організацій – навчальної військової техніки, вибухових та інших небезпечних речовин; надання допомоги місцевим органам державної влади у проведенні тимчасового виселення людей з місць, небезпечних для проживання; додержання громадянами правил комендантської години; проведення карантинних і інших обов'язкових санітарно-протиепідемічних заходів; для підтримання особливого порядку розподілу продуктів харчування і предметів першої необхідності; для проведення невідкладних аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт тощо.

Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків передбачає скоординовані дії усіх суб'єктів забезпечення екологічної безпеки та цивільного захисту (аварійно-рятувальні формування, спеціалізовані служби та інші формування) відповідно до планів, уточнених в умовах конкретного виду та рівня надзвичайної ситуації [7, с. 110–111] з метою проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій, припинення дії або впливу небезпечних факторів, викликаних нею, рятування населення і майна, локалізації зони надзвичайної ситуації, а також ліквідації або мінімізації її наслідків, які становлять загрозу життю або здоров'ю населення, заподіяння шкоди території, навколишньому природному середовищу або майну. Безпосередня організація та координація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, пожеж та небезпечних подій здійснюються відповідно до статей 76, 80 Кодексу цивільного захисту України та наказу МВС України від 26 грудня 2014 року № 1406 «Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативного-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації» [8].

Отже, ключовими, незмінними ідеями у процесі реформування правоохоронної системи, удосконалення їх функціонування в надзвичайних ситуаціях мають залишатися політична нейтральність, підвищення культури службової діяльності правоохоронців, пріоритет прав

і свобод людини, щоб девіз «Служити та захищати!» став реальним гаслом їх діяльності. Внаслідок чого до основних шляхів оптимізації системи взаємодії та координації дій правоохоронних органів під час введення правового режиму надзвичайного стану та в зоні надзвичайної екологічної ситуації пропонуємо віднести:

1) удосконалення національного адміністративного законодавства з питань вжиття адміністративних заходів переконання та примусу до порушників вимог режиму надзвичайного стану, посилення адміністративної відповідальності посадових осіб, фізичних і юридичних осіб за порушення вимог встановленого правового режиму надзвичайного стану відповідно до міжнародних норм;

2) порядок співпраці та надання допомоги місцевим органам державної влади у проведенні тимчасового виселення людей з місць, небезпечних для проживання, забезпечення додержання громадянами правил комендантської години, тощо;

3) вжиття сучасних форм та методів підтримання(відновлення) правопорядку у районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;спільних заходів з ліквідації наслідків природних, техногенних, екологічних катастроф;

4) покращення системи моніторингу загроз екологічній безпеці державі;

5) недопущення дублювання функцій Національної поліції та Національної гвардії, уточнення та розмежування їх компетенції щодо здійснення заходів відповідно до розроблених планів взаємодії із ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, пожеж та небезпечних подій;

6) оновлення організаційно-правового механізму інформаційного забезпечення взаємодії між Національною поліцією України, Національною гвардією України та іншими правоохоронними органами з питань виникнення загроз екологічній безпеці або виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж та небезпечних подій на державному, регіональному та місцевому рівнях;

7) створення єдиного координаційного центру (державного органу) з вивчення, протидії, мінімізації та ліквідації наслідків природних, техногенних, екологічних катастроф в країні;

8) впровадження новітніх інформаційних технологій в роботі комісій з розслідування причин виникнення надзвичайних ситуацій у суб'єктах господарювання і на територіях, що нею обслуговуються;

9) покращення системи підготовки та перепідготовки кадрів для правоохоронних органів.

Список бібліографічних посилань

1. Про основи національної безпеки України : закон України від 19.06.2003 № 964-IV // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (дата звернення: 30.10.2017).
2. Великий енциклопедичний юридичний словник / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; за ред. Ю. С. Шемшученка ; редкол.: В. П. Горбатенко, В. Б. Авер'янов. Київ : Юрид. думка, 2007. 990 с.
3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
4. Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України : наказ МВС України від 16.06.2014 № 567 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0729-14> (дата звернення: 30.10.2017).
5. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1052. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 242.
6. Про затвердженою Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події : наказ МВС України від 22.08.2016 № 859. *Офіційний вісник України*. 2016. № 77. Ст. 2583.
7. Рогозін А. С., Левченко Р. Т. Аналіз перехідного процесу зміни ймовірностей знаходження сил цивільного захисту в стані ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. *Проблеми надзвичайних ситуацій*. 2014. Вип. 19. С. 109–114.
8. Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації : наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406. *Офіційний вісник України*. 2015. № 8. Ст.203.

Одержано 01.11.2017

УДК 347.440.51

Роман Валерійович КАРПЕНКО,

викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТІВ ЗА ДОГОВОРОМ ПРО НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Актуальність теми зумовлена потребою посилення гарантій охорони інтересів клієнтів адвокатів та посилення охоронної функції права та гарантій ефективності адвокатської діяльності при наданні правової допомоги клієнтам. З одного боку, в ч. 3 ст. 614 ЦК України [1] встановлено імператив, що правочин яким скасовується